

Szőnyi
Sándor

ÚJRAÉLESZTÉS

A két szigorló orvos — lány — az ősz tanársegéddel megállt a kórház széles folyosóján és várta magyarázatát a betegeknek és szülőiknek. Felváltva kezdtek volna az anamnézis felvételek során szerzett tapasztalataik elmondásába, de a mellítettük lévő intenzív szobából, feszültséget árasztó harsogta a nővér:

— Reanimatio van!... Jöjjenek segíteni!

A két szigorló tudta, hogy az ápolónő csak nekik szólhatott. Feszültség vibrált a levegőben. Izgalommal mondták a tanársegédnek: bemegyünk!

A tanársegéd helyeslően bólintott. — Menjete és segítsetek!

A szigorlónő odasúgta a fiúnak: nyilván arról a betegről van szó, akit a vizit előtt hoztak be a mentők.

— Siessünk! — mondta a fiú. A lány eléje iramodott, most kollégák voltak csupán, akik tudásuk legjavát akarják nyújtani egy végveszélybe jutott ember megmentésénél.

A beteg a földre terített pokrócon, meztelenül, szétvetett lábakkal feküdt, az ingét hirtelenjében nem tudták lerántani róla, horkásra göngyölve felhúzták a nyakába. Négy orvos szorgoskodott körülötte: az egyik készülékkel lélegeztette, a másik a beteg mellé térdelt és külső szívmasszázszt alkalmazott, a szegycsont baloldali oldalára, a gerinc felé irányozva — három nyomás, aztán egy lélegeztetés a beteg légcsővébe vezetett tubuson át.

A két szigorló izgatottan várta, hogy az orvosok vegyék észre őket és vonják be a munkába. Az idő suhanásának hallható nesze lett. A lélegeztető orvos a hatalmas erőfeszítéstől nagyokat nyögött, homlokán kigyöngyözőtt a verejték. — Egy, kettő, három, négy.

A légzés nem indult meg. Bekötötték egy infúzió a jobb kar vénájába, a szíverősítő és tápláló élettani oldatokkal. Ekkor szívkamra remegést észlelték: ez önmagában is haladás! Némely remény, hogy erőfeszítésüket siker koronázza. Az élettani oldatokba a szívritmus zavarokat megszüntető gyógyszert nyomtak fecskendővel.

— Ez a második infarktusa — mondta az egyik orvos, akit a beteg felesége tájékoztatott a folyosón.

Infarktus — gondolta a két szigorló — a szívizom egy kis körülírt részének elhalása. Figyelték. A beteg mind a négy végtagján EKG elvezetések, a készülék működött, időnként megnézték, milyen értékű a szív működés — erőtlén szív kamra összehúzódás mutatkozott, majd megszűnt: a szív leállt!

Folytatni kell a szívmasszázs! A beteg mellett térdelő orvos verejtékesen felnézett a szigorlóra. — Felváltanál? — kérdezte.

— Igen!... Átvesszem. — A lány felfigyelt:

— Én is jövők! — Míg a fiú ledobta fehér köpenyét az ágyra és ingben térdelt a beteg mellé, ő a beteg fejénél átvette az AMBU-ballont. Megvárta, amíg a fiú a szegycsont baloldali oldalára, a gerinc felé irányozva, három nyomást alkalmaz, aztán ő lélegeztette a készülékkel. Számolt magában: egy, kettő, három, négy... Csúpa odaadás és izzás az ember életéért! Figyelt a kipirosodó fiút. — Egy, kettő, három, négy. — Hallotta a beteg bordáinak recsegését ropogását, tudta küzdelmük ezzel jár — csak a szív induljon be, meg a légzés!

Az ember pupilláira pillantottak: akár a halotté, nagyon kitágultak. Nem lehet megélni. A lehetetlent is meg kell próbálni, hátha. — Egy, kettő, három... — A fiú két széles, izmos tenyere egymáson az ember rugódzó, ropogó mellkasán.

Körülöttük az orvosok figyelték a szakszerű munkát; tekintetük elkomorult: egy idő után egyedvüvé váltak. Késztelen, ők már biztosan tudták: hiábavaló kísérletet folytatnak. Néhány halk szóváltás hangzott, majd gyors, céltudatos mozdulatok következtek — újabb próbálkozás: elektromos ütest a

szívre, talán segít! A Pacemaker készülék két króm lapátját a szívnek megfelelő helyen az ember mellkasára és a hátára szorították. Gombnyomós kapcsolás: az áram átfutott az egész idegrendszeren, az ernyedt test, mintha hatalmas lökés érte volna, összerándult.

A készüléket gyorsan félretették s nézték az EKG-t, ezután mit mutat. Néhány halvány szívkamrai működést megint jelzett de pillanat múlva egyenes vonal jelent meg a papír szalagján.

A fiú ismét letérdelt az ember mellé, jobb tenyerét annak mellkasára, bal tenyerét a jobb tenyerére fektette. Meglepődött: a férfi nemiszerve jókorára duzzadt az elektromos ütestől — jelenség, ami új volt számára. Hogy a lány felfigyelt-e erre — ez most gondolatnak is fölösleges! Tovább a szívmasszázs!

Az egyik orvos, látva a fiú fáradtságát, szólt: — Átvesszem. — Már is letérdelt. A fiú izgatottan figyelt: fejében kattogtak a számok: egy, kettő, három, négy... A levegőben is parancs feszült: A küzdelmet nem feladni! Delejes erővel ez fogta az orvosokat is.

Szívereszkentő injekciókat fecskendeztek a betegbe. Majd még egy áramütés s az EKG-n alig észlelhető vonal mozdulás — életre alig utaló görbe, majd az ijesztőn egyenes vonal.

Halk tanácskozás hallatszott: van-e még valami értelme? A válasz egyértelmű volt: nincs! Mégsem adták fel a reményt. Újabb injekciók és ismét az EKG.

Spanyolfalat húztak az ember s maguk köré, kívülről más ne láthassa, mi történik a pokróccal fedett padló darabon. A masszáz és a lélegeztetés megszokás nélkül folyt. A feszültség fokozódott, aztán szinte sísteregve robbant: nincs értelme! Mégis a Pacemaker készülékért nyúltak: megnyugtatóan még egy áramütést. Ellenvetés nem hangzott el. A művelet eredménytelen maradt.

A beteg felesége a kórházi folyosón topogott. Kiküldték érte — fehér köpenyben bejöhett. A szigorlóba ütközve robbant a szobába; láthatta: a földön kinyúlt férjét szinte ellepték az orvosok. A feszült csendben néhány lépést előre szedve. A csend felfokozódva áradt a pokróccal fedett földdarabból és a mozdulatlan ferfitestből, nekifeszült az arcoknak, hátralepedett a szempillákra és hátrafelé hőkölgetett.

— Isten!... — az asszony rávetette volna magát ura meztelen testére, amely nyirkos volt és fehérebb a frissen meszelt falnál, két kezét, két lábát szétvetve ráborult volna, hogy megtarthassa magának. A szigorló megfogta a karját, gyöngéden hátrább húzta. — Az uram, az uram! — rimánkodása elárulta: mindent felfogott. — Jaj nekem! — sirt, jajongott és rázkódott a szigorló kezében, aki a tanulás éve alatt már annyiszor találkozott a halállal, hétköznapi értelemben azonban mintha most fogta volna fel először, mit jelent a megmászhatatlan tény. Amikor egy idő után a folyosó nagy, kerti ablakánál magára hagyta az asszonyt, mintha nyugtatásul láthatatlan, óriás kéz terült volna rá, hirtelen abbahagyta a zokogást. Riadt szemmel bámulta a méltóság-teljes lassúsággal ereszkedő hóhuzalok tengerét és halkán szípozott.

A halott körül forgoló orvosok arcán fáradtság, tekintetükben komorság látszott — hiába küzdöttek!

A docens lépett a terembe. Fűrészőn körülnézett, s bár a látottakból tökéletesen értett, tájékozódott, mi mindent alkalmaztak. Gyorsan intézkedett: csak azok maradjanak a teremben, akik feltétlen szükségesek! A beosztottja szólt: — Szigorlók is vannak.

— Azok természetesen maradjanak! — Letérdelt a kinyúlt test mellé. A többiek értették: a docens úr maga is meg akar győződni a küzdelem hiábavalóságáról. A szigorlónő fogta az

AMBU-készüléket; felelősségtől áthatottnak vette a docens magatartását — így kell, mielőtt helyben hagyja a változhatatlant! Tisztelettel nézte, amint rátenyerelt a férfi még mindig imponálón domború mellkasára. — Egy, kettő, három, négy... — Az irgalmatlanul hosszú, kínos percek dübörögtek fülükben. A kétségtelen tény ellenére kérdések ágaskodtak a szemekből: a docensnek sikerül-e?

A docens percek múlva felnézett: hívogató tekintete az ingben mellette álló szigorlóra esett, folytassa a munkát. — Egy, kettő, három, négy... — Most már hamar fáradt, homlokán kiütött a verejték; a fürge cseppek elakadtak a szemöldökében. A lány odakapott és a tenyerével szétmázolta a verejtéket; a szigorló ráfordult.

— Hagyj! — Röstellte, hogy a lány, ilyen helyzetben...

A docens felfigyelt a jelenetre. — Na látja — mondta a lánynak — ez maradjon tanulság! — Mosolyával is érezte: ilyenkor nincs helye gyöngédségnek.

Ismét elröppült félóra. A szigorlók halották a docens halk tanácskozását az orvosokkal: lemondtak a férfi életéről. — Egy, kettő, három, négy. — Várták felmentésüket a munka alól.

A docens szólt: — Hagyjátok abba! Sajnos, ezen nem lehet segíteni. — Szeme az EKG-n: az irgalmatlanul egyenes vonalnál egyebet nem jelzett. — Kérlek... — a földön fekvő férfire mutatva fordult az orvosokhoz — vegyetek artériás és vénás vért tőle! Érdekel az oxigén és széndioxid mennyisége a vérben. — Még egyszer lenézve a férfira, úgy tetszett, kinyúltságát összeveti az EKG papírjának egyenes vonalával. Továbbfordult. A szigorlók hátán pillanatra megpihent a keze. A folyosóra kilépve tűnődően kérdezte: — Tudatok-e közlekedni? A kocsiok nem akadt el a hóban? — A halk szavú, tétova orvosokat szemlélte s az egyiket azért mosolygott fanyarul, mert a kocsiját úgy kellett kiadni az éjszakai hóból, a másikon azért, mert a rozszant dobokkal, félúton megrekedt s alig bírták kimenteni. — Ilyenkor nem öröm az autót — mondta. — Talán jobb is, ha nincs. — Kivonultak a kórtérből.

Bénító szél maradt utánuk. A hulla, végtagjain a műszer bilincseivel és huzalaival a verezség fojtogató jelképeként hatott. — Segítenének feltenni az ágyra? — kérdezte a nővér a szigorlót.

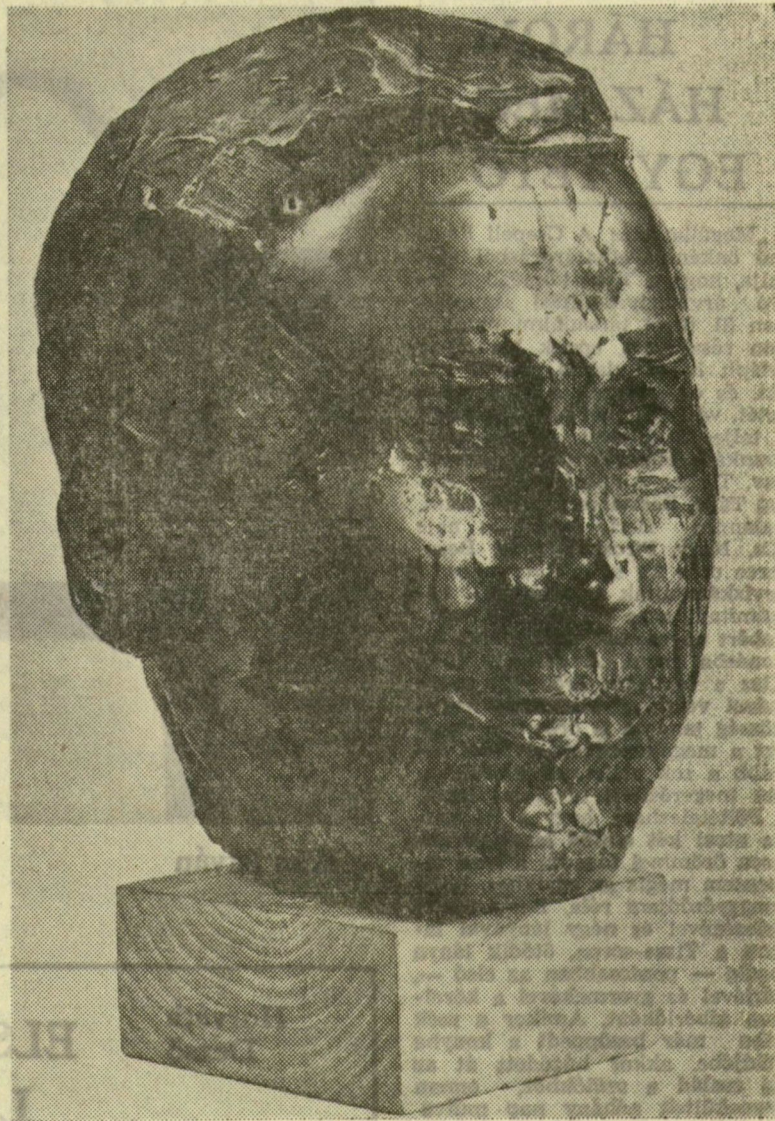
A fiú a halott vállát fogta meg, a lány az ápolónővel a lábait. A test sárnehéz volt és csúszott, a szigorló kénytelen volt az ingét megmarkolni. A halott feje már lilásodott — a biológiai halál szemléltetén is megmutatkozott.

A nővér a halottat, mintha alélt betegről volna szó, eligazította az ágyon, s letakarta lepedővel; mivel csak két óra elteltével kerülhet a boncterembe, a spanyolfalat köréje szűkítette. A docens nyitott rájuk. — Várják ki vele a két órát! A boncolás eredményét majd kérem... A nővér összeszedte a műszereket. A szigorlók köpenyeikbe bújtak.

A folyosón a megszokott kép fogadta őket: fehér köpenyesek suhantak lázasan — hol itt sürgős valami, hol ott, teszik a magukét — egyébként áhítatos nyugalom és rend.

Az özvegy változatlanul az ablaknál állt. Töpreődöttnek látszott, pedig nem volt több harmincöt évesnél — az ura negyvenkét évét élt. A szigorlók lábujjhegyen mentek el mögötte. A mentőtől tudták, hogy két tíz éven aluli fia van; az ura tanár volt, a karácsonyi szünetben pihenni akart, aztán...

A szigorlók körülnéztek a számukra munkahelyül szolgáló kórtérmetben. Mire rendet teremtettek, vége lett a munkanapjuknak. Karanfogva indultak haza. Az űllő utat hó borította, a járművek cammogva haloghattak, a zaj elnyelődött a szakadó hóban. Puha, váltás hangulat úszott a fagyos, fehér fák körül, az üledépet meg a fülükben, s bent, valahol a csontjaikon belül is. A zsúfolt kirakatokból opálos fényű neonlámpák csalogatták őket. Ahol megálltak nézelődni, hosszan spekuláltak: az ösztöndíjukból vajon miféle karácsonyi ajándékra futná ennek-annak? Ilyenkor nagy a rokonság — rettenesen nagy!

Ligeti Erika

Csukás István

Folyóiratokban
olvastukDIPLOMA,
FIZETÉS, LAKÁS

Pályaválasztás és pályakorrekció, az életben kiszemelt hely, hivatás-betöltésének esélyei, az illúziók és a belőlük megmaradó valóságtartalom: megannyi égető problémája az egyetemet választó és onnan kikerülő fiataloknak. A Valóság szeptemberi számában több írás foglalkozik vele, melyeknek pusztá címlistája is izgalmas. Vágvölgyi András: *Fiatal diplomások és a hivatással való azonosulás*, Zsille Zoltán: *A fiatal diplomások esélyei*, N. Sándor László: *Kit vesznek fel egyetemre?*, Havas Ottó: *Pályaválasztás-szakképzés, Szász János: Ifjúságszociológia és társadalmi gyakorlat*. A figyelmet Vágvölgyi Andrásnak, a Józeff Attila Tudományegyetem adjunktusának dolgozatára hívjuk fel: a felmérés, melynek adatait elemzi, Dél-Magyarországot öt városának — köztük Szegednek —, 63 községének, településének 1100 fiatal diplomását érinti. Arra keres választ, hogyan formálódik élet- és munkaviszonyuk, miként alakulnak a mai értelemben vett értelmiséggé.

A tanulmány leszögezi, noha ez a korcsoport teljességgel szocialista viszonyokban nőtt fel, mégsem homogen réteg: foglalkozásuk, származásuk, felkészülésük körülményei, munka- és lakóhelyük jellege, erősen megeoszló jövedelmük differenciálja őket. Minden ötödik, magasan kvalifikált munkakörben dolgozik, s valamennyiük ténykedésének elsődleges meghatározója a szakma, illetve a szakmai azonosulás, 83 százalékban újból jelenlegi hivatásukat választanák! Egy korábbi vizsgálat szerint a szegedi tudományegyetem végzős bölcsész-hallgatóinak 12,8 százaléka tanulmányai közben veszítette kedvét a tanári pályától — a várható nehézségek, a kedvezőtlen anyagi megbecsülés és az elszűkülés veszélye miatt. A tanulmány alapjául szolgáló felmérés szerint az *elégzetlenség inkább a hivatás gyakorlása közben alakul ki*.

A szerző táblázatokat közöl, ahol a megkérdezettek átlagjövedelme 1996 forint, ám amelyet a lényegesen előnyösebb agrár-, műszaki és egészségügyi diplomások fizetése transzponál fel. A pedagógusi másodállásokat elhanyagoló jövedelmi forrásként mellőzi. Az egy főre jutó havi jövedelem 1331 forint,

amiből a pedagógusoké alig haladja meg az 1100 forintot. Összehasonlításképpen: 1968-ban a Csongrád megyében élő munkásoknál és alkalmazottnál 1254 forint, a paraszti háztartásokban 1231 forint jutott egy családra. Jóllehet a hivatással való azonosulás és a jövedelem között összefüggés mutatható ki, az alacsony fizetés mégsem döntő meghatározó, ha a fiatal diplomás megfelelő szakmai légkörben dolgozik, fejlődése biztosított.

Másik darázsfészek, ahová a szerző bátran nyúl: a lakás. A pályakezdő értelmiség jelentős része mostohább viszonyok közé kerül tanulmányai elvégzése után, mint közben. Ami nehezíti társadalmi beilleszkedésüket. A különbségek itt sem mellőzhetők: orvosoknak, mezőgazdasági szakembereknek nem olyan gond a lakás, mint a pedagógusoknak. 615 fiatal diplomás közül 243 szülővel, apóssal-anyóssal lakik együtt. Energiájuk java részét tehát egzisztenciális gondok kötik le, várhatóan hosszú időre. Hátrányos helyzetűek természetesen az albérlések is: minden hatodik fiatal értelmiségi. Hogy a lakás mennyire döntő a szakmai-tudományos tevékenységben, nem újkeletű felismerés: ezeknél a fiataloknál a második otthon hiánya okozza a mobilitást, a laza szakmai azonosulást.

A megkérdezettek döntő többsége megfélelőnek szavazta jelenlegi munkahelyét — ami nagy szó. Ugyanakkor csupán egyik fele ítélte egyértelműen kielégítőnek, majdnem ugyanennyien csak részben. Huszonéves szakembereink — summáz Vágvölgyi András — úgy érzik, a harmincasok, negyvenesek szinte lezárták előttük az érvényesülés útját. Az előrehaladás ma sokkal körülményesebb, mint egy generációval korábban, a vágyak és realitások gyakran konfliktusokat teremtenek. Minden ötödik diplomás két éven belül akar munkahelyét változtatni. Zömmel a megyén belül, harmadrésben más községben, s jelentős arányban városban szeretnének elhelyezkedni; csupán 15 százalék tartana más megyébe, illetve Budapestre. Az igényeknek általában megfelel Csongrád megye — állapítja meg a tanulmány — adottságainál, magas fokú urbanizációjánál fogva más megyéknel kedvezőbb helyzetben van.